

РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Актуальність дослідження особливостей національної правової системи визначається тим, що правова система тісно пов'язана з економічною, політичною та іншими сферами суспільства та здійснює на них визначальний вплив. Тому в цих взаємозв'язках розкривається її роль та функціональне призначення у регулюванні суспільних відносин на сучасному етапі розвитку українського суспільства. У цьому плані М. Кравчук зазначає, що важливим фактором організації суспільства виступає сформована правова система, яка продуктивно працює, оскільки вона є нормативною основою, інструментом інтеграції, взаємодії елементів всіх інших соціальних систем [6, с.3].

Проблеми становлення, формування і функціонування правової системи стали предметом дослідження українських вчених, таких як Ш. Бехруза, С.Бобровник, М. Дамірлі, А. Зайця, О.Зайчука, М. Козюбри, В. Копейчикова, В.Котюка, М.Кравчука, О. Кресіна, Л.Луць, Ю.Оборотова, В.Опришка, Н.Оніщенко, М.Орзіха, В.Погорілка, П.Рабіновича, В.Селіванова, О.Скакун, В.Шаповала, Я.Шевченко, Ю.Шемшученка та ін. Це свідчить про актуальність подальших наукових розробок, спрямованих на визначення ефективних шляхів вдосконалення національної правової системи.

У сучасній юридичній літературі наводяться різний зміст поняття правової системи, і майже кожне з них має своє раціональне зерно. Про це свідчить підхід до визначення правової системи, її елементного складу, питання про співвідношення правової системи і права, правових відносин і юридичної діяльності тощо. Це пояснюється передусім тим, що правова система – досить складне соціальне явище, багатогранність якого можна визначити тільки за допомогою системи наукових категорій.

М. Кравчук наголошує, що правова система – це система всіх юридичних явищ (система права, система законодавства, правовідносини, правосвідомість, правова культура тощо), що існують у певній державі або у групі однотипних держав. Правова система є не тільки системою об'єктивних норм, а й всією діючою системою права в єдності його конкретних і абстрактних форм, а також співвідношення зовнішніх засобів офіційного визнання та об'єктивації (правові звичаї, судові прецеденти, законодавство, нормативні договори тощо) [7, с. 171].

Під впливом інтеграційних і глобалізаційних процесів відбувається зближення національних правових систем та їх інститутів. Базою такого зближення виступають загальнолюдські цінності, принципи верховенства права, демократичної, соціально-правової держави тощо. Одночасно виокремлюються специфічні риси української правової системи, зумовлені національними особливостями.

Запровадження у вітчизняну правову систему міжнародно-правових норм і стандартів передбачає глибоке дослідження закономірностей і тенденцій розвитку світової правової системи, окремих правових сімей, національних правових систем з урахуванням національних традицій і здобутків юридичної науки.

Основою модернізації національної правової системи виступає Конституція України, яка має найвищу юридичну силу, визначає демократичний вектор розвитку держави й суспільства. Закріплення на конституційному рівні положення про те, що Україна є правовою, демократичною, соціальною державою, визначення на рівні Основного Закону держави пріоритету людини (не особа для держави, а держава для

¹ Науковий керівник: Харченко Н.П.

особи), закріплення положення про природність і невід'ємність прав і свобод людини – все це правові орієнтири розвитку правової системи України [1].

Саме основоположне значення для формування національної правової системи має закріплення на базовому, державному рівні загальнолюдських гуманітарних державно-правових цінностей: правової, демократичної, соціальної сутності держави, невід'ємності прав і свобод людини, які є політико-правовими орієнтирами для розвитку правової й політичної системи країни на сучасному етапі.

У 1990-х роках відбувається адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Цей процес обумовлений Угодою про партнерство і співпрацю між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 р. [5].

Важливим аспектом, що характеризує сучасну правову систему України є її інтеграція у Європейське Співтовариство. Україна набула повноправного членства у Раді Європи, прийнявши в 1995 році Закон “Про приєднання до Статуту Ради Європи” та ратифікувавши 17 липня 1997 р. “Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод” 1950 року.

Крім того, Україна взяла на себе зобов'язання підписати та ратифікувати низку міжнародно-правових угод та конвенцій, а також реформувати відповідно до європейських принципів національну правову систему. На цій правовій основі розроблено Державну програму про зближення законодавства України із законодавством ЄС. Метою Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» є створення передумов до підготовки законодавчого поля для входження України до Європейського Союзу. Цими заходами передбачено: по-перше, наблизити правотворчі процедури, щодо стандартів права ЄС, та їхнє відповідне планування; по-друге, створити на законодавчому рівні загальнодержавного механізму адаптації законодавства, який визначав би цілі та сфери, етапи адаптації законодавства, складовими елементами якого має стати фінансове, інформаційне, наукове та кадрове забезпечення, підвищення рівня вивчення іноземних мов. Для належного здійснення такого роду заходів парламент разом з урядом повинні щорічно узгоджувати роботу щодо євроадаптації законодавства України. Зокрема, така робота полягатиме у внесенні до законів та інших нормативно-правових актів України, що регламентують питання нормативної діяльності, відповідних положень, які забезпечать запровадження обов'язкового для всіх суб'єктів права законодавчої ініціативи порядку розроблення проектів нормативно-правових актів України з урахування основних положень законодавства Європейського Союзу [3].

У серпні 2000 р. було створено Національну раду з питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затверджена Законом від 18 березня 2004 р. Метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* (правовим надбанням Співтовариства) з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом (ЄС) до держав, які мають намір вступити до нього. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС є пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу, що в свою чергу є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики [2].

Таким чином, європейський вибір України це одночасно й рух до стандартів реальної демократії, інформаційного суспільства, соціально-орієнтованого ринкового господарства, що базується на принципах верховенства права й забезпечення прав та свобод людини і громадянина. Обраний шлях дозволяє прогнозувати поступове приєднання правової системи України до сім'ї романо-германського права як повноправного члена після успішного завершення політико-правових реформ.

Однак процес формування правової системи України відповідно до європейських правових стандартів є складним і багатофункціональним, що підтвердили останні політичні події в Україні. У цілому ж така динаміка в Україні є позитивною і закріплена 22 лютого 2013 р. у Заяві Верховної Ради України “Про реалізацію євроінтеграційних прагнень України та укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом” [4].

Стратегічний напрям сучасної української держави – входження в європейський простір – є об’єктивно й історично зумовлений як її національним і культурним розвитком, так і правовим. Україні процес інтеграції з Європою потрібен для ефективного її функціонування, підняття міжнародного престижу, забезпечення трансформації її правової системи, становлення як самостійної економічно сильної держави.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – Ст.367.
3. Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.08.1999р. №1496. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-%D0%BF>
4. Про реалізацію євроінтеграційних прагнень України та укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: Заява ВРУ від 22 лютого 2013р № 30-VII.
5. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: Угоду ратифіковано Законом № 237/94-ВР від 10.11.94р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 46. – Ст.415.
6. Кравчук М. В. Правова система США / М. В. Кравчук.. – К.: Нора-Друк, 2004. – 136 с.
7. Кравчук М.В.Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів/ Авт.-упорядник М.В. Кравчук– К.: Атіка, 2008. – 288 с.

**Слухач Навчально-наукового інституту
заочного та дистанційного навчання
Національної академії внутрішніх справ**

Ошита Олена Леонідівна¹

СУЧАСНИЙ СТАН ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Кожна держава має свою сукупність податків, зборів, відррахувань і платежів, які в загальній кількості складають структуру фіскальної системи країни. Дана структура займає вагомe місце у визначенні рівня економічного розвитку держави. Фіскальна система має стимулювати інноваційну та інвестиційну діяльність, що потребує зменшення податкового тиску, посилення захисту платників податків, максимальне спрощення процедури оподаткування. На фіскальну систему покладено завдання забезпечувати раціональне співвідношення між інтересами держави в отриманні джерел для покриття державних витрат і інтересами платників податків зі сплати такого розміру податку, щоб це не суперечило їх особистим і виробничим інтересам [2, с. 231].

Україна самостійно визначає стратегію соціально-економічного розвитку, розробляє і формує незалежну фінансову політику в контексті загальнодержавної

¹ Науковий керівник: Стрельченко О.Г.